

11. 4. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K problematice přechodu práv a povinností ze smlouvy o dodávkách energií

Smrt je nejen nepříjemnou a velmi traumatizující událostí, s níž se - bohužel - setkává každý z nás, ale je též významnou právní skutečností[1].

Na rozdíl od jiných právních skutečností je z hlediska právního **pojem smrti** vykládán **na základě poznatků lékařské vědy** jako biologická smrt mozku (cerebrální smrt), tedy takový stav organismu, u kterého je obnovení všech životních funkcí již vyloučeno [viz stanovisko kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31. 10. 1985 spisové značky Tpjf 24/85, které bylo publikováno pod č. [16/1986](#) Sb. rozh. tr.]. Tomuto pojetí soukromého práva [§ 1 odst. (1) zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále též „o. z.“)] odpovídá dikce ustanovení § 26 o. z.

Mohou však nastat, a musí být hmotně-právně řešeny, též ty situace, **kdy tu mrtvé tělo není**, a přesto není s ohledem na jistotu smrti nebo její vysokou pravděpodobnost rozumná pochybnost, že dotčený člověk zemřel. Stávající česká hmotněprávní úprava, inspirována úpravou rakouského zákona o prohlášení za mrtvého, obsahuje v ustanovení § 71 až § 76 o. z. **domněnku smrti**. Plyne-li z okolností, že jsou vážné pochybnosti, **zda je nezvěstný ještě živ** [zde podotýkám, že „nezvěstnost“ sama o sobě nestačí], lze jej prohlásit za mrtvého. Pro ten účel občanský zákoník stanoví, s ohledem na různé okolnosti, **lhůty v trvání tří, pěti a sedmi let** v závislosti na charakteru rozhodné události. Zvláštní ochrana se přitom - po vzoru rakouské úpravy - poskytuje těm, kdo se stali nezvěstnými jako **nezletilí**; je nelze prohlásit za mrtvé dříve, než uplyne **pěťadvacet let od jejich narození**. Vedle této podmínky musí být ovšem splněna podmínka lhůt stanovených v příslušných ustanoveních.

V důsledku smrti člověka musí pozůstalí řešit mnoho pro ně nepříjemných záležitostí, přičemž jednou z nich je **dodávka energií** [elektřiny, plynu] **na základě smlouvy, která byla uzavřena za života jen jedním z manželů, a to zesnulým partnerem**, jako odběratelem.

Dodavatelé energií v případě úmrtí odběratele **požadují vyplnit „čestné prohlášení“**, kterým ten, kdo má zájem o pokračování dodávek energií, žádá o ukončení smlouvy, což je podle mého názoru právně rozporné jednání, neboť tento postup zcela opomíjí smysl a účel čestného prohlášení. Právní instrument *čestného prohlášení* lze nalézt v 864 právních předpisech České republiky[2], z nichž se podává, že jej lze vymezit jako **důkazní prostředek**, kterým v případech a za podmínek stanovených zvláštním zákonem je možné prokázat skutečnost, kterou nelze prokázat předložením listiny nebo svědeckou výpovědí[3]. Současně se - ve shora uvedeném *čestném prohlášení* - „musí“ ten, kdo má zájem o pokračování dodávek energií po zesnulém odběrateli zavázat k úhradě nedoplatků a posléze uzavřít i novou smlouvu o dodávce energií, která většinou nebývá tak

„výhodná“ jako smlouva o dodávkách energií, kterou měl s dodavatelem energií uzavřenu zesnulý odběratel.

V současné době v právních předpisech upravujících problematiku dodávek energií[4] není nijak upraven přechod práv a povinností ze smlouvy o dodávkách energií na dědice či na manžela.

Proto při řešení shora uvedené situace je třeba v první řadě vycházet z toho, co bylo ujednáno ve smlouvě mezi dodavatelem energií a odběratelem, přičemž v této souvislosti je třeba neopomíjet řádně zveřejněné obchodní podmínky dodavatele energií.

K obchodním podmínkám dodavatele energií je třeba na tomto místě uvést, že **tyto jsou** právně vzato „**nepřímými smluvními ujednáními**“. Nepřímá smluvní ujednání **se pak stávají součástí smlouvy** pouze a jen tehdy, **pokud s nimi byl odběratel (zákazník) před uzavřením smlouvy prokazatelně seznámen. K seznámení odběratele (zákazníka) ze strany obchodníka** (dodavatele energií) **však nestačí pouhý odkaz** dodavatele energií na obchodní podmínky v textu smlouvy. Zmínka v textu smlouvy totiž nenaplnuje požadovanou intenzitu obeznámení se s obsahem smluvních podmínek. Za prokazatelné nelze považovat ani údaj, že do obchodních podmínek může odběratel (zákazník) kdykoli nahlédnout, či údaj o tom, že obchodní podmínky jsou k nahlédnutí ve všech obchodních místech dodavatele energií [k tomu srov. závěry judikované v rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 02. 2019 spisové značky 31 Cdo 1566/2017 - k vázanosti zákazníka pojistnými podmínkami].

Dále pak záleží na tom, **o jaké odběrné místo se jedná.**

Pokud **je odběrným místem rodinná domácnost** [k tomu např. § 690, § 691, § 698, § 699, § 714 o. z.], pak prizmatem usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 10. 2018 spisové značky **20 Cdo 953/2018**[5], lze platně uzavřít smlouvu o odběru energií i jen jedním z manželů s tím, že **závazek s této smlouvy stíhá oba manžele, a proto smrtí jednoho z nich závazek nezaniká**, ale měl by z něj být i nadále oprávněn i povinen žijící manžel.

Pokud tomu tak není, pak do práv a povinností ze smlouvy o odběru energií vstupují dědici, jde-li o tzv. univerzální sukcesí [§ 1475 odst. (2) o.z. a § 2009 o. z.].

Není-li dědiců, nebo odmítli-li dědici platně dědický nápad [§ 1479 o. z.], **pak smlouva o odběru energií smrtí odběratele** [jakožto fyzické osoby - smluvní strany] **bez právního nástupce končí a k dalšímu legitimnímu odběru energií by bylo třeba uzavřít smlouvu novou** (bez vazby na smlouvu původní). Případné pohledávky dodavatele energií by měly být řešeny ze záloh zaplacených zůstavitelem, jakožto odběratelem. V této souvislosti není od věci uvést, že dodavatel energií by neměl bez svobodného a výslovného souhlasu odběratele zálohy navyšovat o zjevně nepřiměřená plnění, přičemž s přihlédnutím k principům uvedeným v občanském zákoníku - v ustanoveních § 1807 o. z. a § 1235 odst. (2) o. z. - lze za přiměřené *navýšení záloh* považovat jejich každoroční zvýšení o 10% proti skutečné spotřebě v předcházejícím zúčtovacím období.

Pro úplnost dodávám, že **zánik práv a povinností v případě smrti upravuje** soukromé právo **specifiky** v případě **prokury** [§ 456 o. z. - *smrtí* podnikatele prokura *nezaniká*, ledaže bylo ujednáno něco jiného], u poručenské funkce [§ 935 odst. (2) o. z. - poručenská funkce *zaniká smrtí poručníka*], v případě **držby** [§ 1009 o. z. - nevykonává-li držitel držbu, držba tím *nezaniká*, smrt držitele nebo jeho zánik nepůsobí zánik držby], **osobních služebností** [§ 1302 odst. (1) o. z. - osobní služebnost *zaniká smrtí oprávněné osoby*; při rozšíření služebnosti i na dědice se má za to, že jimi jsou zákonní dědicové první třídy, nabyli-li osobní služebnost právnická osoba, *trvá služebnost potud, pokud trvá tato osoba*], u **pohledávek vázaných na osobu dlužníka** [§ 1881 o. z., § 2009 odst. (1) o. z.], u

příkazu [§ 2441 - závazek z příkazu *zaniká smrtí příkazce i smrtí příkazníka, zanikne-li právnická osoba, aniž má právního nástupce*], **dispozičního práva k peněžním prostředkům na účtu** [§ 2664 - s peněžními prostředky na účtu může majitel účtu a za podmínek ujednaných ve smlouvě i jeho zmocněnci nakládat ujednaným způsobem, nevyplývá-li ze zmocnění opak, *nezaniká smrtí zmocnitele*], u **pojištění** [§ 2767 odst. (4) o. z. - *dnem pojistníkovy smrti, nebo dnem jeho zániku bez právního nástupce vstupuje do pojištění pojištěný, oznámí-li však pojistiteli v písemné formě do třiceti dnů ode dne pojistníkovy smrti, nebo ode dne jeho zániku, že na trvání pojištění nemá zájem, zaniká pojištění dnem smrti, nebo dnem zániku pojistníka*, přičemž účinky prodlení vůči pojištěnému nenastanou dříve než uplynutím patnácti dnů ode dne, kdy se pojištěný o svém vstupu do pojištění dozvěděl].

Závěrem **stručný manuál, jak postupovat** pro případ, kdy dojde k úmrtí odběratele [zákazníka] energií na základě smlouvy, která byla uzavřena za života zesnulým manželským partnerem nebo jen jedním ze spoluvlastníků nemovitosti:

- **Zjistěte, o jaké odběrné místo se jedná.**
- **Pokud je odběrným místem rodinná domácnost**, lze platně uzavřít smlouvu o odběru energií i jen jedním z manželů s tím, že **závazek s této smlouvy stihá oba manžele, a proto smrtí jednoho z nich závazek nezaniká** [i nadále existuje], ale ode dne úmrtí zůstavitele měl by z něj být oprávněn i povinen jen žijící manžel. V tomto případě **by** tedy **mělo** zcela **postačovat písemně oznámit dodavateli energií**, že v důsledku úmrtí manžela bude nadále oprávněn i povinen ze smlouvy o dodávkách energií pouze žijící manžel. Tuto skutečnost je třeba doložit dodavateli energií kopií oddacího listu a kopií úmrtního listu.
- **Pokud odběrným místem není rodinná domácnost, pak do práv a povinností ze smlouvy o odběru energií vstupují dědici**, jde-li o univerzální sukcesi. V tomto případě **by mělo postačovat písemně oznámit dodavateli energií**, že v důsledku univerzální sukcese [založené úmrtím manžela] je nadále oprávněn i povinen ze smlouvy o dodávkách energií dědic nebo dědici, kterým připadla část pozůstalosti, jejíž součástí je buď nemovitost, v níž k odběru energií dochází, nebo právní vztah k objektu [např. nájem, výpůjčka] v němž k odběru energií dochází. Tuto skutečnost je třeba doložit dodavateli energií pravomocným rozhodnutím soudu o dědictví ve smyslu ustanovení § 185 zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních.
- **Není-li dědiců, nebo odmítli-li dědici** platně dědický nápad, pak **smlouva o odběru energií smrtí odběratele bez právního nástupce končí**. V tomto případě **je třeba** k dalšímu legitimnímu odběru energií **uzavřít smlouvu novou** (bez vazby na smlouvu původní).

Případný odběr elektřiny [§ 51 odst. (1) písm. a) a § 51 odst. (2) zákona č. [458/2000](#) Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon)] **a plynu** [§ 74 odst. (1) písm. a), § 74 odst. (2) a § 74 odst. (6) zákona č. [458/2000](#) Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon)] **přesahující dobu 10 dnů** od smrti odběratele (zákazníka) je *ex lege* považován za **neoprávněný odběr**, který je energetickým zákonem zakázán.

Případné pohledávky dodavatele energií by měly být řešeny ze záloh zaplacených zůstavitelem, jakožto odběratelem. V této souvislosti není od věci uvést, že dodavatel energií by neměl bez svobodného a výslovného souhlasu odběratele zálohy navyšovat o zjevně nepřiměřená plnění, přičemž s přihlédnutím k principům uvedeným v občanském zákoníku - v ustanoveních § 1807 o. z. a § 1235 odst. (2) o. z. - lze za přiměřené *navýšení záloh* považovat jejich každoroční zvýšení o 10% oproti skutečné spotřebě v předcházejícím účtovacím období.

Je-li právním nástupcem odběratele (zákazníka) **spotřebitel** ve smyslu ustanovení § 2 odst. (1) písm. a) zákona č. [634/1992](#) Sb., o ochraně spotřebitele [„*spotřebitelem fyzická osoba, která nejedná v*

*rámcí své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání“], pak v případě sporu s dodavatelem energií doporučuji využít **mimosoudního řešení spotřebitelského sporu**, ve smyslu ustanovení § 20n až 20y zákona č. [634/1992](#) Sb., o ochraně spotřebitele, **návrhem podaným u Energetického regulačního úřadu** [§ 20e písm. c) zákona č. [634/1992](#) Sb., o ochraně spotřebitele].*

Návrh na zahájení řízení o mimosoudním řešení spotřebitelského sporu **je třeba podat** u Energetického regulačního úřadu **nejpozději do 1 roku** ode dne, kdy se spotřebitel poprvé obrátil na dodavatele energií [§ 20p zákona č. [634/1992](#) Sb., o ochraně spotřebitele]. **Mimosoudní řešení sporu** u Energetického regulačního úřadu **je pro spotřebitele bezplatné** [§ 20f písm. d) zákona č. [634/1992](#) Sb., o ochraně spotřebitele].

Mgr. Robert Sobotka

[DBK PARTNERS, advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Vinohradská 938/37
120 00 Praha 2

Tel.: +420 244 912 463
Fax: +420 244 912 803
e-mail: ak@dbkp.cz

[1] K tomu viz. např. odstavec 15 rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26.10. 2017 číslo jednací 10 Afs 78/2016-38.

[2] Podle právního stavu ke dni 18.02. 2019.

[3] K tomu viz např. § 53 odst. (5) zákona č. [500/2004](#) Sb., správní řád.

[4] Zákon č. [458/2000](#) Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon).

[5] V usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 10. 2018 spisové značky 20 Cdo 953/2018, bylo judikováno:

I. Do společného jmění manželů mj. spadá dluh, který převzal pouze jeden z manželů za trvání manželství při obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny. Povinnost uhradit cenu za dodávky plynu a elektrické energie do obytných prostor rodinné domácnosti je takovým dluhem, protože zajištění dodávek plynu a elektřiny nepochybně lze zařadit jak k běžné, tak každodenní potřebě rodiny.

II. Institut společného jmění manželů je majetkovým společenstvím bez určení podílů. Pokud je hrazen dluh, jenž je součástí společného jmění manželů, z prostředků náležejících do společného jmění manželů, vzhledem k principu nedílného spoluvlastnictví se za trvání společného jmění nemůže jeden z manželů domáhat po druhém manželu úhrady byť jen části takového dluhu.

III. Dohoda manželů o způsobu úhrady dluhů za dodávky energií týkající se rodinné domácnosti, jež však nebyla uzavřena ve formě veřejné listiny, nemůže mít za následek vznik výlučného dluhu manžela vůči druhému z manželů a vznik povinnosti manžela uhradit druhému z manželů poměrnou část takového dluhu. Takovou dohodu by bylo možné považovat za dohodu o správě společného jmění manželů ve smyslu § 713 odst. 1 o. z. [„Součástí společného jmění užívají, berou z nich plody a užitky, udržují je, nakládají s nimi, hospodaří s nimi a spravují je oba manželé nebo jeden z nich podle dohody.“], která ale nemá za následek vznik výlučného dluhu manžela. Pokud proto manžel hradil takový dluh ve společném jmění manželů z prostředků ve společném jmění manželů, nevznikla mu pohledávka za druhým manželem.

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)